

УДК 338.58:338.2

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНО-ДЕВАЛЬВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Цап В.Д.

Таврійської державний агротехнологічний університет

Досліджено вплив інфляційно-девальваційних процесів, які негативно впливають на діяльність вітчизняних сільськогосподарських підприємств, та на вартість продукції сільськогосподарського виробництва. Доведено, що вплив таких процесів призводить до негайного збільшення собівартості кінцевого продукту. Запропоновано методичні підходи визначення залежності окремих статей виробничих витрат сільськогосподарських підприємств від курсу національної валюти. Виявлено видові закономірності у динаміці виробничих витрат у період девальваційних процесів та стабільності курсу національної валюти. **Ключові слова:** інфляція, девальвація, витрати виробництва, рівень рентабельності, прибуток, сільськогосподарське підприємство.

Постановка проблеми. Світова фінансова криза негативно вплинула на діяльність вітчизняних підприємств. Сьогодні вони переживають нестачу всіх без винятку ресурсів і працюють на межі своїх можливостей. Результати роботи кожного суб'єкта господарювання прямо залежить від побудованої системи управління витратами, яка забезпечує ефективність їхньої діяльності та конкурентоспроможність продукції. Але на сьогоднішній день дія досить великої кількості чинників перешкоджає сільськогосподарським підприємствам бути економічно незалежними від їхнього впливу, і навіть побудована та ефективно діюча раніше система управління витратами не може забезпечити їм повного уникнення від ризику стати банкрутом. В умовах невизначеності, яка на сьогоднішній день склалася в Україні, ситуація на багатьох підприємствах стала не керованою. Чинники, що діють на макрорівні, стають дедалі результативнішими з негативної точки зору. Наслідком такої дії є те, що не спрацьовують і ті важелі, які за кращих часів діяли на макрорівні, у позитивному напрямку як на рівень витрат, так і на рівень ефективності підприємства в цілому [1]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем собівартості, цін та рентабельності сільськогосподарського виробництва зраховуючи інфляційно-девальваційні процеси досліджувались академіком Лукіновим І.І. В подальшому вони були продовжені В.Р. Босв, О.В. Боднар, Ю.П. Воскобійником, В.П. Галушко, В.Н. Зимовцем, В.Я. Меселем-Веселяком, В.Ю. Протасовим, І.В. Охріменко, Е.О. Сагайдак, П.Т. Саблуком, О.О. Сторожуком, О.М. Шпичаком та іншими.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні надзвичайно актуальною є проблема об'єктивності формування витрат та визначення прибутковості сільськогосподарських підприємств в умовах інфляційно-девальваційних процесів, що суттєво впливає на управлінські рішення різних рівнів стосовно аграрного сектора.

Мета статті. Метою статті є вплив інфляційно-девальваційних процесів на формування витрат виробництва сільськогосподарської продукції, виявлення особливостей формування витрат за таких процесів та розробка підходів забезпе-

чення об'єктивного відображення витрат за відповідної ринкової ситуації.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом на діяльність аграріїв суттєво вплинула девальвація гривні. Поняття «девальвація» та «інфляція» є близькими за своєю сутністю. Перше розуміють, як купівельну спроможність національної валюти відносно іноземних валют, а друге відносять до її купівельної спроможності на внутрішньому ринку. При цьому девальвація валюти є однією з причин інфляції всередині країни.

З часу переходу до гнучкого курсоутворення на валютному ринку в лютому 2014 року вітчизняна грошова одиниця знецінилася по відношенню до долара США у декілька разів (з 8 до 26,5 грн./дол.). Загалом в середньому за період 2008-2014 рр. вартість долару підвищилася з 5,267 грн. до 11,887 грн., тобто у 2,3 рази. Обвал гривні призвів до підвищення витрат на виробництво продукції, зокрема і в сільському господарстві. Так, вони збільшилися з 55346,2 млн. грн. у 2008 році до 154313,5 млн. грн. у 2014 році, тобто у 2,8 рази.

Рис. 1. Динаміка витрат на виробництво сільськогосподарської продукції і середньорічного курсу валют

Статистика зростання виробничих витрат в аграрному секторі економіки підтверджується показником сукупного індексу витрат.

Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції – середньозважена величина з індексів цін виробників промислової продукції та продукції сільськогосподарського походження, що використовуються у сільському господарстві, індексів тарифів на послуги, які надаються сільськогосподарським товаровиробникам, та оплати праці в сільському господарстві.

За даними аналізу інформації Державної служби статистики України, рівень сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції у 2014 р. становив 117,9% порівняно з попереднім роком. У 2015 році цей показник сягнув 150,9%, в тому числі продукції рослинництва – 146,7%, тваринництва – 159,8% (рис. 2).

Таблиця 1

Індекси цін в Україні, 2010-2014 рр.

Показники	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Індекс споживчих цін	109,4	108,0	100,6	99,7	112,1
Індекс цін виробників промислової продукції	120,9	119,0	103,7	99,9	117,1
Індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами	130,0	113,6	106,8	97,1	124,3
В т.ч. рослинництва	139,8	115,7	105,6	91,8	129,2
тваринництва	114,3	109,2	108,0	102,4	119,1

Знецінення національної грошової одиниці зумовило зростання цін на всі види продукції, в тому числі і сільськогосподарської. Так, у 2014 році порівняно із попереднім індексом споживчих цін склав 112,1%, а індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами – 124,3%, в т.ч. рослинництва – 129,2%, тваринництва – 119,1%. Слід відзначити, що у 2012 й 2013 роках індекс споживчих цін був не лише на мінімальному рівні (2012 р. – 100,6%), але також мала місце дефляція (2013 р. – 99,7%).

Порівняльна динаміка індексу цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами та сукупного індексу витрат на її виробництво наведена на рис. 2.

Водночас відзначимо диференційованість індексів цін реалізації окремих видів продукції сільськогосподарськими підприємствами. Так, у 2014 році найвищими темпами зростали ціни на овочі (індекс 137,6%) та зернові і зернобобові культури (індекс 132,8%) (табл. 2).

Однак, сільськогосподарські виробники у своїй діяльності повинні враховувати той факт, що за даними FAO (Продовольча і сільськогосподарська організація ООН) світові ціни на сільськогосподарську продукцію продовжують знижуватися. Причиною цього є достатні запаси продовольства в країнах-виробниках. Зниження цін не зупиняють навіть прогнози зі зменшення обсягів світового врожаю, що очікується в поточному році.

Як наслідок, сукупна світова вартість імпорту продовольства може досягти п'ятирічного мінімуму. Це відбудеться здебільшого за рахунок зниження цін на агропромислову продукцію, низьких фрахтових тарифів та зміцнення позицій американського долара на світових фінансових ринках.

Очевидно, що для подолання росту цін необхідно задіяти заходи, адекватні його природі як «інфляції витрат». Безумовно, не йдеться про «замороження» цін реалізації сільськогосподар-

ської продукції. Саме по собі їх підвищення є позитивним фактором і забезпечує відновлення паритету цін на продукцію села та цін у промисловості й інших галузях економіки.

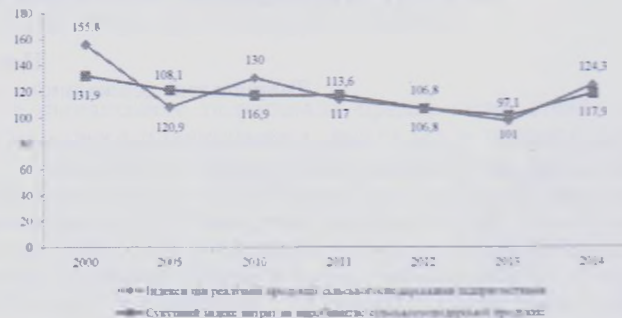

Рис. 2. Динаміка індексу цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами та сукупного індексу витрат на виробництво

Таблиця 2

Індекс цін реалізації сільськогосподарської продукції в Україні сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками реалізації

Види продукції	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Продукція сільськогосподарства	130,0	113,6	106,8	97,1	124,3
Продукція рослинництва	139,8	115,7	105,6	91,8	129,2
Зернові та зернобобові культури	140,3	121,4	109,1	90,8	132,8
Олійні культури	142,6	112,2	107,5	90,8	124,9
Цукрові буряки	115,4	107,7	82,4	92,1	122,1
Картопля	164,3	95,5	47,6	146,4	112,3
Овочі	143,0	90,9	74,1	92,8	137,6
Плоди та ягоди	118,0	131,7	92,9	96,0	116,6
Продукція тваринництва	114,3	109,2	108,0	102,4	119,1
Худоба та птиця (у живій вазі)	104,2	110,8	111,6	95,4	122,9
Молоко та молочні продукти	155,5	103,4	86,7	125,0	106,5
Яйця	116,3	110,2	117,4	104,8	118,6
Вовна	120,7	166,8	119,3	81,5	99,4

Адаптаційну політику необхідно спрямувати на припинення інфляційних очікувань, тобто на подолання побоювань суб'єктів економічної системи щодо безперервного подорожчання товарів і знецінення заощаджень. Світовий досвід свідчить, що проблему припинення адаптаційних сподівань простіше подолати за умов постійного розвитку та зміцнення механізму ринкової системи [7].

Серед усіх видів ресурсів, які використовувалися у сільському господарстві, за останній рік найбільше зросла вартість мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин – на 73,4%, суттєво подорожчали нафтопродукти – 40,9%. Тарифи на послуги в сільському господарстві загалом підвищилися на 48,1%. Це призвело до значного дефіциту оборотних коштів у аграріїв, які були змушені шукати фінансові ресурси для проведення посівної кампанії. Характерно, що найнижчими стали темпи зростання оплати праці – лише 10,5% (табл. 3).

Таблиця 3
Індекси цін на промислову продукцію та тарифів на послуги, спожиті в сільському господарстві (грудень до грудня попереднього року)

Показники	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції	117,6	112,7	105,3	95,8	141,7
у тому числі					
матеріально-технічні ресурси промислового походження	115,1	114,6	106,2	95,4	144,3
з них					
трактори, сільськогосподарські машини та вантажні автомобілі	109,4	113,8	102,5	101,7	129,7
корми промислового виробництва	108,3	108,0	119,4	96,9	130,8
мінеральні добрива та хімічні засоби захисту рослин	120,9	114,3	98,3	83,6	173,4
нафтопродукти	111,7	124,0	99,7	100,0	140,9
електроенергія	113,1	120,6	109,9	105,5	127,2
паливо	139,2	116,3	104,2	100,8	129,2
будівельні матеріали	106,3	114,3	108,1	100,8	115,9
лісо- і пиломатеріали	104,1	115,4	102,3	103,6	140,3
шини та гумотехнічні вироби	121,6	119,2	95,3	97,6	127,7
матеріальні ресурси сільськогосподарського походження	105,0	104,9	102,2	83,0	146,0
тарифи та націнки на послуги	100,4	103,8	100,9	101,4	148,1
оплата праці	120,2	127,2	107,4	114,5	110,5

Слід відмітити, що в умовах значних темпів інфляції визначення рівня економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції має свої особливості. У разі значного зростання цін на матеріально-технічні ресурси, які необхідні для здійснення технологічного процесу, протягом виробничого циклу за тривалого обороту капіталу та зростання закупівельних цін на продукцію, особливо на експортно-орієнтовану, яка тісно пов'язана із кон'юктурою світового ринку та курсом гривні до іноземних валют, складається необ'єктивне враження про високу дохідність галузі, особливо, що стосується рослинництва. Це пов'язано з тим, що сільськогосподарські товаровиробники обліковують виробничі витрати безпосередньо на відповідних етапах технологічного процесу, проте під час реалізації рослинницької продукції та закупівлі матеріально-технічних ресурсів для наступного виробничого циклу вартість останніх є значно вищою.

Згідно з розрахунками проведених під керівництвом академіка НААН Шпичака О.М., при визначенні витрат виробництва на рослинницьку продукцію з урахуванням інфляційно-девальвацийних процесів станом на початок 2015 року за песимістичними розрахунками, на відміну від даних, оприлюднених Державним комітетом статистики України, у 2014 році виробництво пше-

ниці, кукурудзи і ріпаку в сільськогосподарських підприємствах було збитковим – відповідно 7,2; 8,4; 12,1% [8].

Розглядаючи зміну витрат на 1 га, виходячи з даних Державної служби статистики України, слід відзначити, що по зерновим і зернобобовим культур цей показник за період 2010-2014 рр. у сільськогосподарських підприємствах України зріс у 2,4 рази, прибуток від реалізації в розрахунку на 1 га – у 4,7 рази, а рівень рентабельності майже вдвічі. Однак, два останні показники відзначаються суттєвими щорічними коливаннями, що підтверджує загальновідомий постулат щодо ризиковості аграрного виробництва.

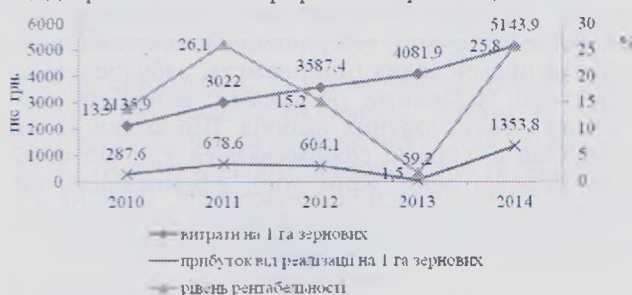

Рис. 3. Динаміка показників ефективності виробництва зернових і зернобобових культур сільськогосподарськими підприємствами України

У зв'язку із такими коливаннями прогнозувати ситуацію щодо забезпечення відшкодування понесених витрат на виробництво зерна у подальші роки складно. Це пов'язано із цінними коливаннями протягом року. Якщо на початку 2014-2015 маркетингового року пшениця 3 класу коштувала в середньому по Україні 2 тис. грн./т, то у лютому 2015 року підвищилася до 4,5 тис. грн., а в червні знову знизилася до 3 тис. грн.

Аналізуючи ефективність виробництва соняшника слід відзначити, що при зростанні витрат на 1 га у 2,1 рази спостерігається стала тенденція до зниження рентабельності його виробництва з 64,7% у 2010 році до 36,5% у 2014 році. При цьому прибуток від реалізації у розрахунку на 1 га соняшнику відзначається строкатістю, але істотно не змінився (рис. 4).

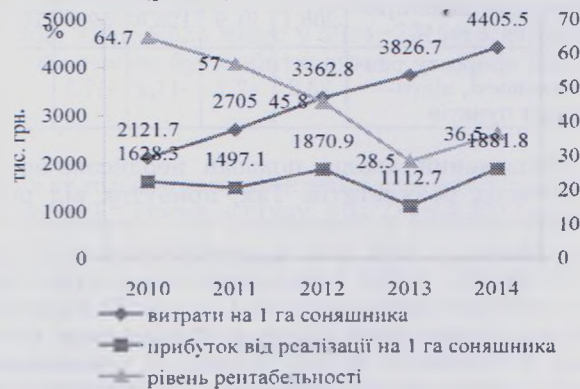

Рис. 4. Динаміка показників ефективності виробництва соняшника сільськогосподарськими підприємствами України

Порівняльна оцінка темпів зростання показників ефективності виробництва зернових і соняшнику у сільськогосподарських підприємствах

свідчить про нестійку ситуацію. Так, до 2014 року спостерігалось уповільнення темпів зростання витрат та цін реалізації продукції, а також знижувався рівень рентабельності. В 2014 році відбулося різке зростання прибутку на 1 га та рентабельності досліджуваних культур.

Для сільськогосподарського виробництва характерні певні закономірності розміщення на території країни. Вони зумовлені насамперед відмінностями земельних та агрокліматичних ресурсів, природних умов у різних її частинах. Різну спеціалізацію сільського господарства визначають також економічні і соціальні чинники. Це передусім потреби населення та окремих галузей господарського комплексу у сільськогосподарській продукції, географічне положення переробних промислових підприємств, забезпеченість території трудовими ресурсами, наявність розвинутих транспортних шляхів. Під впливом цих факторів в Україні сформувалися три сільськогосподарські зони. Крім того, ефективність виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції у цих зонах істотно відрізняється.

Таблиця 4
Порівняльна оцінка темпів зростання показників ефективності виробництва зернових і сояшнику у сільськогосподарських підприємствах України

Показники	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Зернові та зернобобові					
Темп зростання витрат на 1 га, %	120,4	141,5	118,7	113,8	126
Індекс цін реалізації продукції, %	140,3	121,4	109,1	90,8	132,8
Темп зростання прибутку на 1 га, %	206,3	236,0	89,0	9,8	2287
Темпи приросту рентабельності, відсоткових пунктів	6,6	12,2	-10,9	-13,7	24,3
Сояшник					
Темп зростання витрат на 1 га, %	136,5	127,5	124,3	113,8	115,1
Індекс цін реалізації продукції, %	159,1	107,4	110,1	83,7	128,6
Темп зростання прибутку на 1 га, %	206,1	91,9	125,0	59,5	169,1
Темпи приросту рентабельності, відсоткових пунктів	23,3	-7,7	-11,2	-17,3	8,0

Проведений аналіз показав неоднозначність отриманих результатів. Так, прибуток від реалізації пшениці в розрахунку на 1 га найвищим є у Поліссі – 4340 грн. за рентабельності 21,1%. В той же час у зоні Степу прибуток від реалізації пшениці в розрахунку на 1 га є на 83,9% менш є ніж у Поліссі, хоча рівень рентабельності є вищим й становить 28,9%. Найвищий рівень прибутку від реалізації сояшнику в розрахунку на 1 га у 2014 році зафіксовано у зоні Лісостепу – 2322,1 грн., а найвищий рівень рентабельності у зоні Степу – 40,8%.

Результати розрахунку зазначених показників свідчать про те, що найвищий рівень ефективності виробництва цукрових буряків, м'яса ВРХ, м'яса птиці мають господарства Лісостепу,

а м'яса свиней – сільськогосподарські підприємства Полісся.

Отже, найнижчою є ефективність виробництва м'яса ВРХ, м'яса птиці. Відзначимо, що за результатами багатьох досліджень встановлено, що покращення ситуації можливе при концентрації зусиль на великотоварному виробництві м'яса з використанням новітніх технологій та високоякісної повноцінної кормової бази. Але проблему підвищення ефективності виробництва м'яса неможливо вирішити без удосконалення економічного механізму, насамперед фінансового забезпечення виробничих структур. Збитковість тваринництва значною мірою зумовлена об'єктивними для виробника причинами. Необхідна державна фінансова підтримка, розмір якої доцільно визначати через рівень цін підтримки та еквівалентних цін. Такі ціни мають в першу чергу гарантувати повернення виробнику понесених ним витрат. Основою для їх визначення є суспільно-визнаний нормативний рівень витрат на виробництво продукції.

Удосконалення розміщення, поглиблення спеціалізації виробництва та його концентрація є важливими напрямками зниження собівартості продукції, підвищення економічної ефективності сільського господарства. Рациональна спеціалізація сприяє ефективному використанню виробничих ресурсів, вирощуванню тих культур і видів тварин, для яких є найсприятливіші природні й економічні умови. Водночас поглиблення спеціалізації та концентрації виробництва створює ширші можливості для придбання і використання передової техніки, комплексів машин, впровадження прогресивних технологій та інших досягнень науково-технічного прогресу, що в свою чергу забезпечує скорочення витрат на виробництво одиниці продукції. Для зниження собівартості важливе значення має також раціональна внутрішньогосподарська спеціалізація і концепція виробництва. Відсутність чіткої внутрішньогосподарської спеціалізації заважає повному використанню місцевих природних та економічних умов, які часто різняться в межах одного господарства.

За думкою В.К. Горкавого у сільському господарстві ми маємо справу з небезпечною моделлю типу «замкнуте коло, суть якої можна охарактеризувати таким чином. Власних фінансових ресурсів на розвиток практично немає – агротехнічна база відстала – багато підприємств галузі працюють збитково – інвестиційна стратегія не підкріплена фінансовими ресурсами. Друга ланка замкнутого кола: без інвестицій немає інновацій – без інновацій не формуються опорні точки прориву (точки зростання) – без точок зростання немає стабільного системного просування – без «невіри в успіх» не йдуть інвестиції [4]. Таким чином, у сільськогосподарському секторі економіки не один, а як мінімум два замкнуті кола – організаційно-економічний та інвестиційно-інноваційний, які разом підсилюють суперечність між потребами і можливостями.

Варіанти розриву кола і зняття суперечності теж два: власними силами або за допомогою зовнішньої підтримки. Але, найшвидше, спрацювати повинен якийсь комбінаторний варіант, в якому все ж таки пусковим моментом висту-

Таблиця 5

Ефективність виробництва сільськогосподарської продукції у природно-економічних зонах України, 2014 р.

Продукція	Полісся			Лісостеп			Степ		
	Питома вага зони у виробництві, %	Рівень рентабельності, %	Прибуток на 1 га, грн.	Питома вага зони у виробництві, %	Рівень рентабельності, %	Прибуток на 1 га, грн.	Питома вага зони у виробництві, %	Рівень рентабельності, %	Прибуток на 1 га, грн.
пшениця	11,7	21,1	4340,0	43,0	28,8	1070,7	45,4	28,9	699,7
соняшник	6,3	10,8	690,3	38,8	35,0	2322,1	54,9	40,8	1780,0
цукровий буряк	17,9	6,4	492,3	77,8	23,1	1587,5	4,3	14,7	1131,5
м'ясо ВРХ	19,1	-35,2	-957,4	63,4	-33,3	-943,8	17,5	-45,1	-1377,3
м'ясо свиней	17,6	25,2	526,3	42,7	1,2	27,8	39,7	1,9	30,5
м'ясо птиці	15,8	-6,6	-1,5	81,9	-4,2	-0,3	2,2	-44,7	-4,6

путь опора на власні сили, на внутрішні ресурси і резерви. З внутрішніх ресурсів виділяємо: організаційно-управлінське реформування; корінна зміна державної політики в бік реальних програм і прозорих схем фінансової підтримки; оцінка і використання власного науково-технологічного потенціалу, вітчизняних розробок агротехнологій; створення регіональних систем маркетингу, цінової політики, управління витратами; розвиток лізингових схем, нових моделей інвестування, підприємницької діяльності; створення систем і механізмів захисту інтересів сільгоспвиробників від недобросовісних чиновників, посередників, «помічників» та ін.

Отже, підсумовуючи зазначимо, що в Україні одночасно проявилися ознаки валютної, фондової, банківської криз в умовах загального погіршення внутрішньої та зовнішньої макроекономічної ситуації. Також негативною тенденцією є скорочення реального споживчого попиту в умовах прискорення інфляційних тенденцій та посилення монетарних обмежень у поєднанні з дестабілізуючим впливом світової фінансової кризи.

Успішне функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання залежить від управління витратами, у процесі якого приймаються рішення, спрямовані на підвищення ефективності його виробничо-господарської діяльності, конкурентоспроможності й прибутковості. Особливості витрат як об'єкта управління полягають в їхній різноманітності, постійному змінненні під впливом зовнішнього і внутрішнього середовища, різній динаміці у різні періоди часу.

Усе це призводить до ускладнення точного кількісного оцінювання величини, динаміки, рівня витрат, визначення впливу витрат на економічні результати діяльності підприємства та методи їх оптимізації. Ефективність планування і контролю рівня витрат залежить також від своєчасного забезпечення релевантною інформацією всіх рівнів управління витратами.

Таким чином, побудова ефективної системи управління витратами дозволить підвищити підприємству вкладати засоби, що звільнилися, в розвиток та розширення власного виробництва, що, в свою чергу, відкриє нові можливості для впровадження нової техніки та підвищення ефективності виробництва та, як наслідок, підвищення рівня прибутковості підприємства в цілому.

Висновки і пропозиції. В умовах економічної кризи відбуваються інфляційно-девальваційні процеси, стрімке зростання валюти, стрімкі темпи інфляції, що призводить до різкого здороження виробничих запасів, при дотриманні всіх вимог бухгалтерського обліку неможливо об'єктивно оцінити вартість виробленої продукції, оскільки ціни спожитих в процесі виробництва ресурсів на момент їх використання та при фактичній оцінці продукції різняться. За умов гіперінфляції така різниця може досягати кілька десятків разів, а визначена собівартість продукції є певною мірою умовною та заниженою. Отже, підприємство за даними, поданими у звітності, може мати прибуток, як це мало місце у 2014–2015 рр, а той же час фактично бути збитковими.

Список літератури:

1. Аранчій В. І. Собівартість продукції та шляхи її зниження як голова умова ефективної стратегії управління витратами / В. І. Аранчій, Т. В. Мокієнко. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_105/05.pdf
2. Галушко В. П. Методологічні підходи до визначення пріоритетності вирощування конкуруючих культур / В. П. Галушко, Ю. Л. Маршківська // Економіка АПК. – 2010. – № 2. – С. 21–25.
3. Лукінов І. І. Вибрані праці / І. І. Лукінов. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 794 с.
4. Горкавий В. К. Формування собівартості продукції та ефективності витрат в сільськогосподарських підприємствах: монографія / В. К. Горкавий, Ю. С. Герасименко. – Х., 2015. – 239 с.
5. Охріменко І. В. Витрати та собівартість сільськогосподарської продукції в регулюванні економічних відносин сільськогосподарських підприємств / І. В. Охріменко. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 360 с.
6. Сагайдак Е. А. Проблеми ціноутворення в системі агропромислового комплексу / Е. А. Сагайдак. – М.: Вища школа, 1984. – 96 с.
7. Чигриньць О. А. Вплив інфляційних процесів на реальний сектор економіки України / О. А. Чигриньць. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://vuzlib.com.ua/articles/book/26540Vpliv>
8. Шпичак О. М. Економіко-організаційні неузгодженості взаємовідносин у продуктових ланцюгах в умовах інфляційно-девальваційних процесів: напрями врегулювання / О. М. Шпичак // Економіка АПК. – 2015. – № 6. – С. 82–93.

9. Шпичак О. М. Цінова конкурентоспроможність експортоорієнтованих сільськогосподарських культур України / О. М. Шпичак, О. В. Боднар // *Зерно і хліб*. – 2015. – № 2. – С. 24-29.

Цап В.Д.

Таврический государственный агротехнологический университет

ВЛИЯНИЕ ИНФЛЯЦИОННО-ДЕВАЛЬВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЗАТРАТ ПРОИЗВОДСТВА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ

Аннотация

Исследовано влияние инфляционно-девальвационных процессов, которые негативно влияют на деятельность отечественных сельскохозяйственных предприятий, а также на стоимость продукции сельскохозяйственного производства. Доказано, что влияние таких процессов приводит к немедленному увеличению себестоимости конечного продукта. Предложено методические подходы определения зависимости отдельных статей производственных затрат сельскохозяйственных предприятий от курса национальной валюты. Выявлено видовые закономерности в динамике производственных затрат в период девальвационных процессов и стабильности курса национальной валюты.

Ключевые слова: инфляция, девальвация, издержки производства, уровень рентабельности, прибыль, сельскохозяйственное предприятие.

Tsap V.D.

Tavria State Agrotechnological University

THE IMPACT FROM INFLATION-DEVALUATION PROCESSES IN THE FORMATION OF THE COST OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Summary

Was researched the influence from inflation-devaluation processes, which affect the activities of domestic agricultural enterprises and the value of agricultural production. Proved that the impact of these processes leads to an immediate increase in the cost of the final product. It was suggested the methodological approaches of definition of depending on individual articles of farm production costs of the national currency. Found specific patterns in the dynamics of production costs during the devaluation process and stability of the national currency.

Keywords: inflation, devaluation, costs of production, profitability, profit, agricultural enterprise.